

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL T. S. IR ADB „GJENSIDIGE“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. kovo 13 d. Nr. 242-102
Vilnius

Lietuvos bankas gavo T. S. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir ADB „Gjensidige“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Tarp pareiškėjos ir draudiko buvo sudaryta gyventojų turto draudimo sutartis (draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)) (toliau – Draudimo sutartis), kuria, be kitų rizikų, draudimo variantu „Tvarkingas“ buvo apdraustas butas, esantis adresu: (*duomenys neskelbtini*) draudimo apsauga galiojo nuo 2017 m. kovo 16 d. iki 2018 m. kovo 15 d. Draudimo liudijime nurodyta, kad vienas iš draudimo varianto „Tvarkingas“ draudžiamųjų įvykių yra „trečiųjų asmenų veika“.

2018 m. liepos 2 d. raštu pareiškėja kreipėsi į draudiką, nurodydama, kad 2018 m. vasario 22 d. įvyko įvykis: dėl bute, esančiame adresu: (*duomenys neskelbtini*), (kuris yra greta pareiškėjos buto) atliekamų remonto darbų apdrausto buto „sienose ir lubose atsirado įtrūkimai, deformavosi durų ir grindų dangos ir kt.“ (toliau – Įvykis). Pareiškėja pabrėžė, kad 2018 m. birželio 29 d. dėl gretimame bute atliekamų remonto darbų apdraustame bute atsirado naujų sugadinimų („sienos ir lubų įtrūkimai buto hole ties įėjimu į vaiko kambarį“). Pareiškėja teigė, kad draudikui apie 2018 m. vasario 22 d. įvykį buvo pranešta dar 2018 m. vasario 22 d. telefonu, tačiau įvykis nebuvo užregistruotas ir sugadinto turto apžiūra nebuvo atlikta. Pareiškėja draudiko prašė užfiksuoti apdraustam turtui padarytą žalą ir, pagal Draudimo sutarties taikomų Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 060, įsigaliojusių nuo 2016 m. kovo 8 d., (toliau – Taisyklės) 54.1 papunktį, pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką dėl trečiųjų asmenų veiksmų, dėl kurių jiems kyla civilinė atsakomybė. Draudikas, remdamasis draudiko eksperto atliktos sugadinto turto apžiūros duomenimis ir administruojant Įvykį surinktais įrodymais, vadovaudamasis Taisyklių 76.1.17 papunkčiu, kuriame nustatyta, kad dėl už apdrausto buto ribų vykdytų remonto darbų padarytos žalos draudimo išmoka nemokama, atsisakė dėl Įvykio pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką.

Pareiškėja, nesutikdama su draudiko sprendimu, kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo išnagrinėjimo nurodė, kad draudikas įrodymais nepagrindė, kad žala apdraustam turtui buvo padaryta dėl gretimame bute vykdytų remonto darbų. Pareiškėja taip pat teigė, kad Draudimo sutarties sąlygos pažeidžia sutarties šalių interesų pusiausvyrą vartotojo nenaudai, nes Taisyklių 8 punkto sąlygos, apibrėžiančios trečiųjų asmenų sąvoką, ir Taisyklių 76.1.17 papunktyje įtvirtintos įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju sąlygos yra nesąžiningos ir siaurinančios draudimo apsaugą draudžiamąjo įvykio „trečiųjų asmenų veika“ atveju.

Pareiškėja pabrėžė, kad Taisyklių 54 punktą, įtvirtinantis draudimo išmokos dėl trečiųjų asmenų veikos padarytos žalos mokėjimo sąlygas, draudėjui suteikia pagrindo tikėtis, kad draudimo išmoka bus mokama dėl tiesioginio apdrausto buto sugadinimo ar sunaikinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų ar neveikimo, jeigu jiems dėl to kyla civilinė atsakomybė. Be to, pareiškėja nurodė, kad Taisyklių 54 skyriuje nurodytos tik dvi sąlygos, kada draudimo išmoka dėl trečiųjų asmenų veikos nemokama: 1) kai žala padaroma dėl piktavališkos trečiųjų asmenų veikos, tačiau apie žalos padarymą nebuvo pranešta policijai; 2) kai žala apdraustam turtui padaroma dėl transporto priemonės atsitrenkimo į apdraustą pastatą. Pareiškėjos manymu, nors pagal Taisyklių 54 punkto sąlygas draudėjui sukeliamas pagrįstas lūkestis, kad draudimo sutartimi apdraudus „trečiųjų asmenų veikos“ riziką taikoma draudimo apsauga yra

daug platesnė, tačiau Taisyklėse apibrėžta „trečiųjų asmenų“ sąvoka ir nustatytos papildomos draudimo išmokos mokėjimo išimtys. Be to, pareiškėja pabrėžė, kad papildomas draudimo išmokos nemokėjimo dėl „trečiųjų asmenų veikos“ sąlygos nustatytos Taisyklių 76 punkte, kuriame išvardyti bendri nedraudžiamieji įvykiai.

Pareiškėja nurodė, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta naudojantis ryšio priemonėmis, todėl, vadovaudamasis nuotolinių sutarčių sudarymą reglamentuojančiais teisės aktais, draudikas pareiškėjai turėjo aiškiai ir suprantamai suteikti būtina, teisinga, išsamią ir neklaidinančią informaciją. Pareiškėjos teigimu, draudikas prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjai neatskleidė Taisyklėse pateiktos „trečiųjų asmenų“ sąvokos ir įtvirtintų nedraudžiamųjų įvykių sąlygų, kuriose nustatytos draudimo išmokos mokėjimo pagal Taisyklių 54 punktą išimtys. Remdamasi nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėja Lietuvos banko prašė pripažinti, kad Taisyklių nuostatos, kuriose apibrėžtos Taisyklėse vartojamos sąvokos, ir Taisyklių 76 punkte įtvirtintos nedraudžiamųjų įvykių sąlygos yra nesąžiningos, todėl Draudimo sutarčiai netaikytinos, ir įpareigoti draudiką pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl įvykio padarytą žalą.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta tarpininkaujant draudimo brokerių įmonei UADBB „Lisandra“, kuri tinkamai vykdė ikisutartinės informacijos apie Draudimo sutarties sąlygas atskleidimo reikalavimus. Draudikas pabrėžė, kad 2018 m. vasario 22 d. pareiškėja telefonu kreipėsi į draudiką, nurodydama, kad dėl greta apdrausto buto vykdomų remonto darbų buvo padaryta žala apdraustam butui. Draudiko darbuotojas nurodė, kad pagal standartines draudimo sutarties sąlygas tokio pobūdžio įvykiai yra pripažįstami nedraudžiamaisiais. Draudikas pabrėžė, kad „pareiškėja informavo, jog apie tai pasidomės ir nutraukė pokalbį“. Draudikui 2018 m. liepos 3 d. gavus pareiškėjos raštišką pranešimą apie įvykį, 2018 m. liepos 4 d. buvo atlikta draudiko atstovo apdrausto turto apžiūra ir nustatyta, kad žala atsirado dėl greta apdrausto buto esančiame bute vykdomų remonto darbų. Draudikas pabrėžė, kad pareiškėja žalos padarymo faktą patvirtino savo parašu draudiko eksperto surašytame Turto apžiūros akte. Pareiškėjos draudiko ekspertui nurodytas aplinkybes taip pat patvirtino pareiškėjos 2018 m. kovo 19 d. ir 2018 m. kovo 30 d. Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) adresuoti pranešimai dėl kaimyniniame bute vykdomų remonto darbų. Draudiko teigimu, nebuvo nustatyta jokių kitų priežasčių, kurios galėjo lemti apdraustam turtui padarytą žalą, o surinkti įrodymai patvirtino įvykio požymių atitiktį Taisyklių 76.1.17 papunktyje įtvirtintoms nedraudžiamąjo įvykio sąlygoms.

Paaiškinimuose dėl pareiškėjos teiginių, kad Taisyklių sąlygos pažeidžia Draudimo sutarties šalių interesų pusiausvyrą pareiškėjos nenaudai, draudikas nurodė, kad standartinėse draudimo sutarčių sąlygose (draudimo taisyklėse) yra apibrėžta draudimo apsaugos apimtis, t. y. rizika, kurią draudikas sutinka prisiimti už draudėjo sumokėtą draudimo įmoką. Jei asmuo pageidauja didesnės draudimo apsaugos, jis gali inicijuoti derybas su draudiku dėl papildomų rizikų draudimo. Tačiau, jei asmuo sudaro draudimo sutartį pagal standartines draudiko parengtas sąlygas, laikytina, kad jam priimtinos draudiko teikiamos draudimo apsaugos ribos.

Draudikas pabrėžė, kad Taisyklėse nustatytos draudžiamųjų ir nedraudžiamųjų įvykių sąlygos yra išdėstytos logiškai ir nuosekliai, o jų turinys yra aiškus ir suprantamas. Be to, draudikas nurodė, kad draudiko „priiimama rizika dėl trečiųjų asmenų toli gražu nėra minimali, nes apima daugybę situacijų“. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė neturintis pagrindo tenkinti pareiškėjos reikalavimo mokėti draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl Taisyklių sąlygų, nustatančių draudimo apsaugos dėl „trečiųjų asmenų veikos“ ribas, taikymo ir draudiko sprendimo įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Dėl Taisyklių sąlygų, nustatančių draudimo apsaugos dėl „trečiųjų asmenų veikos“ ribas, taikymo

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.189 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią. CK 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas: šalis turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštaruoja įstatymams.

Draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis CK 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Nuo pasirinktos draudimo apsaugos priklauso draudikui mokamo atlyginimo už prisiimtus įsipareigojimus, t. y. draudimo įmokos, dydis. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013). Jeigu sutarties sąlygos yra parengtos aiškiai ir suprantamai, jos neturi būti aiškinamos per plačiai, priešingu atveju būtų nepagrįstai išplečiami draudiko prisiimti įsipareigojimai.

Vertinant pareiškėjos argumentus, kad Taisyklių sąlygos pažeidžia draudimo sutarties šalių interesų pusiausvyrą pareiškėjos nenaudai, pažymėtina, kad, remiantis CK 6.156 straipsnyje įtvirtintu sutarties laisvės principu ir sutarties, kaip šalių susitarimo, samprata, sutarties šaliai gali būti privalomos tik tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. CK 6.185 straipsnio 2 dalis ir 6.992 straipsnio 1 dalis nustato, kad standartinės sutarties sąlygos yra kitai šaliai privalomos, jeigu buvo sudaryta tinkama galimybė su tomis sąlygomis susipažinti. CK 6.992 straipsnio 2 dalis įpareigoja draudiką sudaryti sąlygas suinteresuotiems asmenims viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis, o prieš sudarant draudimo sutartį – įteikti jų kopijas draudėjui.

iš draudiko paaiškinimų ir draudimo liudijimo duomenų nustatyta, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta, tarpininkaujant draudimo brokerių įmonei UADBB „Lisandra“. Draudimo sutartis buvo sudaryta naudojantis ryšio priemonėmis. Kai draudimo paslaugos vartotojams yra teikiamos ryšio priemonės, be CK 6.992 straipsnio 2 dalies nuostatų, papildomai taikomos ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 36–39 straipsnių normos. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 36 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad finansinių paslaugų teikėjas iki finansinių paslaugų teikimo sutarties sudarymo privalo pateikti vartotojui informaciją, kurioje turi būti duomenys, susiję su paslaugų teikėju, finansine paslauga, finansinių paslaugų teikimo sutartimi, sudaroma ryšio priemonėmis, ir žalos atlyginimu. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 37 straipsnio 9 dalyje nurodyta, kad jeigu paslaugos teikėjas nesilaiko šio skirsnio nuostatų, ryšio priemonėmis sudaryta finansinių paslaugų teikimo sutartis turi būti nutraukiama be jokių papildomų įpareigojimų vartotojui, jeigu vartotojas pasinaudoja teise atsisakyti sutarties.

Kadangi šalių ginčo dėl Draudimo sutarties atsisakymo ir (arba) nutraukimo nėra, o pareiškėja ginčija ikisutartinės informacijos apie Taisyklėse įtvirtintas draudimo išmokos dėl draudžiamąjį įvykio „trečiųjų asmenų veika“ mokėjimo išimtis ir bendrąsias nedraudžiamųjų įvykių sąlygas atskleidimo aplinkybes, iš esmės svarbu įvertinti, ar draudikas tinkamai atliko pareigą suteikti ikisutartinę informaciją apie Taisyklėse nustatytas standartinės Draudimo sutarties sąlygas.

Vertinant Lietuvos bankui pateiktus įrodymus, galinčius pagrįsti ikisutartinės informacijos apie Taisyklių sąlygas atskleidimo aplinkybes, pažymėtina, kad draudikas nurodė, jog draudimo dokumentai - draudimo liudijimas ir draudimo taisyklės – buvo išsiųsti pareiškėjos draudimo tarpininkui nurodytu elektroninio pašto adresu. Svarbu pažymėti, kad pareiškėja kreipimėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo neginčijo draudiko nurodytos informacijos, kad 2017 m. kovo 7 d. Taisyklės jai buvo išsiųstos elektroniniu paštu. Pareiškėja kreipimėsi neteigė ir to, kad Taisyklės jai nebuvo įteiktos, ji tik tvirtino, kad prieš sudarant Draudimo sutartį nebuvo išaiškintos draudimo išmokos dėl draudžiamąjį įvykio „trečiųjų asmenų veika“ mokėjimo išimtis ir nedraudžiamųjų įvykių sąlygos.

Pagal CK 6.154 straipsnio 1 dalį, sutartis yra dviejų ar daugiau asmenų susitarimas sukurti, pakeisti ar nutraukti civilinius teisinius santykius, kai vienas ar keli asmenys įsipareigoja kitam asmeniui ar asmenims atlikti tam tikrus veiksmus (ar susilaikyti nuo kitų veiksmų atlikimo), o šie įgyja reikalavimo teisę. Taigi, sutarties esmė – šalių susitarimas, pasiektas suderinus jų valią.

Sutarties sudarymo procedūra reglamentuota CK 6.162–6.187 straipsniuose. CK 6.162 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad sutartis sudaroma pateikiant pasiūlymą (oferta) ir priimant pasiūlymą (akceptas) arba kitais šalių susitarimą pakankamai įrodančiais veiksmais.

Akceptu laikomas akceptanto pareiškimas arba kitoks jo elgesys, kuriuo pareiškiamas ofertos priėmimas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-353/2011, pasisakydamas dėl sutarties sudarymą reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo, konstatavo, kad būtų pripažinta, jog akceptantas priėmė ofertą ir sutartis laikoma sudaryta, būtinas aiškus ir besąlygiškas jo sutikimas su oferento pateiktu pasiūlymu, pareiškiamas oferentui. CK 6.990 straipsnyje, reglamentuojančiame draudimo sutarties sudarymo tvarką, taip pat numatyta, kad draudimo sutartis sudaroma draudikui akceptuojant draudėjo pasiūlymą (prašymą), pateiktą draudikui, arba draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti sutartį (CK 6.990 straipsnio 1 dalis).

Nagrinėjamu atveju nėra šalių ginčo dėl pareiškėjos sumokėtos draudimo įmokos. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėja, sumokėdama draudimo įmoką, išreiškė valią dėl Draudimo sutarties sudarymo ir Draudimo sutarties sąlygų taikymo. Kaip minėta, remiantis sutarties, kaip šalių susitarimo, samprata, sutarties šaliai yra privalomos tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. CK 6.186 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad sutarties sąlygos, su kuriomis šalis aiškiai sutiko, kai jos tai šaliai buvo tinkamai atskleistos, nelaikomos netikėtomis (siurprizinėmis). Kadangi iš Lietuvos bankui pateiktų įrodymų negalima teigti, kad Taisyklės pareiškėjai nebuvo įteiktos, įvertinus tai, kad pareiškėja, sumokėdama draudimo įmoką, išreiškė valią būti saistoma su Draudimo sutartyje, kurios sudėtinė dalis yra Taisyklės, nurodytomis sąlygomis, darytina išvada, kad pareiškėja sutiko su visomis standartinių draudimo sutarties sąlygų nuostatomis, tarp jų ir draudžiamąjį įvykių „trečiųjų asmenų veika“ išimtis ir nedraudžiamųjų įvykių sąlygas įtvirtinančiomis Taisyklių sąlygomis. Aplinkybes, kad Taisyklių sąlygos pareiškėjai buvo žinomos, patvirtina ir duomenys, kad pareiškėja, teikdama reikalavimus draudikui ir ginčydama sprendimo įvykių pripažinti nedraudžiamąjį pagrįstumą, remiasi Taisyklių nuostatomis. Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjai buvo tinkamai atskleistos visos Taisyklių sąlygos, įskaitant ir pareiškėjos ginčijamas Taisyklių nuostatas.

Kadangi tarp pareiškėjos ir draudiko sudaryta Draudimo sutartis yra vartojimo sutartis, todėl, be draudėjo supažindinimo su draudimo sutarties sąlygomis reikalavimų vykdymo, draudikui keliami reikalavimai užtikrinti standartinių draudimo sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, pateiktas sąvokas kiek įmanoma aiškiau atskleidžiant ir konkretizuojant (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-45/2008). Jeigu sutarties sąlygos vis dėlto suformuluojamos neaiškiai, jos turi būti aiškinamos pagal CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintas bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles.

Taisyklių 54 punkte nustatyta, kad, pagal draudžiamąjį įvykių „trečiųjų asmenų veika“ sąlygas, draudikas „atlygina žalas dėl tiesioginio apdrausto pastato, buto, namų turto sugadinimo ar sunaikinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų ar neveikimo, jeigu jiems dėl to kyla civilinė atsakomybė“ (Taisyklių 54.1 papunktis). Taisyklių 54.2 papunktyje nustatyta, kad „piktavališkos trečiųjų asmenų veikos atveju draudimo apsauga galioja su sąlyga, kad apie šią trečiųjų asmenų pranešėte policijai ir policija patvirtino trečiųjų asmenų veikos faktą ir aplinkybes.“ Taisyklių 54.3 papunktyje nustatyta, kad „ši sąlyga neapima apdrausto turto sugadinimo ar sunaikinimo dėl trečiųjų asmenų naudojamos transporto priemonės atsitrekinimo į jį (tokie atvejai gali būti laikomi transporto priemonės rizikos pasireiškimu).“

Taisyklių 8 punkte nurodyta, kad tretieji asmenys – tai visi asmenys, išskyrus draudėjo šeimos narius, naudos gavėjus, turto bendrasavininkius, nuomininkus, asmenis, kuriems draudėjas pavedė ar kitaip teisėtai patikėjo saugoti apdraustą turtą, rūpintis juo, kitus įstatymų nustatyta tvarka įgaliotus atstovus, asmenis, kartu su draudėju disponuojančius apdraustu turtu, dirbančius draudėjo patalpose, asmenis, teisėtai esančius draudėjo ir (arba draudėjo valdomose arba naudojamose patalpose. Pagal Taisyklių 3 punktą, prie draudėjo šeimos narių priskiriami šie asmenys: draudėjo sutuoktinis ir (arba) nuolatos kartu su draudėju gyvenantys ir bendro ūkio siejami nesusituokę asmenys, draudėjo vaikai (įvaikiai) ir jų sutuoktiniai, vaikaičiai, tėvai (įtėviai), seneliai, broliai, seserys. Atsižvelgiant į šias nuostatas, darytina išvada, kad pagal draudžiamąjį įvykių „trečiųjų asmenų veika“ sąlygas draudimo išmoka yra mokama dėl Taisyklių 8 punkto išimtyse nenurodytų asmenų veiksmų ar neveikimo, jeigu jiems dėl to kyla civilinė atsakomybė, ir minėtų asmenų piktavališkos veikos, išskyrus atvejus, kai apie šią veiką nebuvo pranešta policijai.

Atsižvelgdama į Taisyklių 8 ir 54 punktuose įtvirtintas sąlygas, pareiškėja teigė, kad

„trečiaisiais asmenimis yra pripažįstami tik asmenys, neteisėtai esantys draudėjui priklausančiose / valdomose / naudojamose patalpose, taip pat būtų galima numatyti, kad „trečiaisiais asmenimis“ galima būtų laikyti ir asmenis, teisėtai arba neteisėtai esančius už patalpų ribų, dėl kurių veiksmų patalpoms buvo padaryta žala, jei dėl to „tretiesiems asmenims“ kyla civilinė atsakomybė, tačiau taikant kitas Taisyklėse nustatytas išimtis, eliminuojančias draudiko pareigą atlyginti žalą draudėjui.“ Pareiškėjos manymu, Taisyklių 76.1.17 papunktyje įtvirtinus įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju sąlygą, kad draudimo išmoka nemokama dėl pastato, buto konstrukcijų defektų (pvz., irimas, suirimas, skilimas, kritimas, sugriuvimas ir pan.), atsiradusių dėl už apdrausto pastato, buto ribų vykdytų arba vykdomų statybos, rekonstrukcijos, kapitalinio remonto darbų poveikio, įskaitant apdailos darbus, ir atsižvelgiant į draudžiamojo įvykio „trečiųjų asmenų veika“ sąlygų formuluotę, dėl tokio draudžiamojo įvykio draudikui kiltų pareiga draudėjui mokėti draudimo išmoką iš esmės tik dėl kelių įvykių. Pareiškėjos teigimu, „vien pats šių sąlygų Taisyklėse išdėstymas yra klaidinantis vartotoją ir todėl nesąžiningas vartotojo, kaip silpnesnės šių teisinių santykių šalies, atžvilgiu.“ Pareiškėja pabrėžė, kad draudikas nustatė nesąžiningas Taisyklių 76.1.17 papunktyje ir Taisyklių 8 punkte išdėstytas sąlygas, „neapgrįstai susiaurindamas trečiųjų asmenų sąvoką bei eliminuodamas draudikui pareigas atlyginti žalą didžiąja dalimi atvejų, kurie tikėtina galėtų įvykti, padarydami žalos draudėjos turtui“, todėl šios sąlygos Draudimo sutarčiai negali būti taikomos.

Nesutikdamas su pareiškėjos teiginiais dėl ginčijamų Taisyklių sąlygų turinio ir prasmės, draudikas teigė, kad, pagal Taisyklių 54 punkto sąlygas „trečiųjų asmenų veika“, draudimo išmoka būtų mokama šiais atvejais: „metant akmenį išdaužtas namo, balkono įstiklinimas, piktavališkai sugadintos pastato konstrukcijos dažais, trečiųjų asmenų veiksmais sugadinta buto spyna, kaimynų vaikams žaidžiant su kamuoliu netyčia išdaužtas langas, kaimynams persikraustant ir išvežant baldus, netyčia, neapskaičiavus baldo dydžio, užkliudoma ir sulaužoma butų durų rankena ir pan.“. Draudiko vertinimu, Taisyklių nuostatos, apibrėžiančios draudimo apsaugą dėl „trečiųjų asmenų veikos“, yra aiškios ir nepažeidžiančios draudimo sutarties šalių interesų pusiausvyros draudėjo nenaudai.

Draudimo sutarties šalims nesutariant dėl sudarytos sutarties sąlygų turinio, sutarties sąlygos turi būti aiškinamos pagal CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintas bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles, vadovaujantis sąžiningumo bei sisteminio sutarties sąlygų aiškinimo principais ir atsižvelgiant į sutarties sąlygų lingvistinę reikšmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-146/2012). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatavo, kad, sprendžiant, ar sutarties sąlygos turinys ir formuluotė išdėstyti aiškiai, vertinama, ar esminės nuostatos yra išdėstytos suprantamai normalių gebėjimų asmeniui, ar daug nuostatų apima sąlyga, ar kiekviena iš jų detalai aptarta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-38-378/2017). Be to, kasacinio teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje pažymima, kad įstatymas nedraudžia draudimo sutartyje nustatyti išimčių, kada draudikas turi teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti. Tačiau ši teisė neturi paneigti draudimo esmės ir draudimo sutartimi siekiamų tikslų, todėl draudimo sutarties sąlyga, ribojanti draudimo apsaugos apimtį ir apibrėžianti draudimo rizikos laipsnį, vertintina kaip esminė draudimo sutarties sąlyga, dėl kurios šalys turi aiškiai susitarti, kiek įmanoma ją sukonkretinti, kad nebūtų sudarytos sąlygos draudikui nepagrįstai atsisakyti mokėti draudimo išmoką, paneigiant pačią draudimo sutarties esmę. Jeigu draudikas nustato tokias standartines sutarties sąlygas arba jas aiškina taip, kad draudėjui nustatytų prievolių apimtį atžvilgiu draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnis visiškai išnyksta arba tampa toks minimalus, kad iš esmės paneigiamas, tuomet tokios sąlygos arba toks jų turinio aiškinimas neatitinka pačios draudimo esmės ir tikslo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007).

Vertinant Taisyklių 8 bei 54 punktų ir 76.1.17 papunkčio sąlygas lingvistinės analizės metodu (vertinant šių sąlygų turinį, jų gramatinę išraišką ir lingvistinę prasmę), matyti, kad jų lingvistinė išraiška yra aiški ir pagal draudimo sutarties sąlygų formuluotę bei išraiškos būdą nekyla abejonių dėl šių draudimo sutarties sąlygų turinio ir prasmės. Pareiškėjos ginčijamos Taisyklių nuostatos, įtvirtinančios trečiųjų asmenų sąvoką ir išimtis (Taisyklių 8 punktas) ir numatančios nedraudžiamojo įvykio sąlygą, kai apdraustas turtas sugadinamas ar sunaikinamas dėl greta apdrausto pastato vykdomų statybos, rekonstrukcijos ar remonto darbų (Taisyklių 76.1.17 papunktis), išdėstytos suprantamai normalių gebėjimų asmeniui.

Remiantis bendrosiomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, draudimo sutarties sąlygos turi būti aiškinamos sistemiskai (CK 6.193 straipsnio 2 dalis), todėl vien ta aplinkybė, kad sąlygos yra įtvirtintos ne viename draudimo taisyklių punkte, nesuteikia pagrindo konstatuoti, jog standartinės draudimo sutarties sąlygos yra neaiškios, prieštaraujančios ar neatitinka skaidrumo reikalavimų.

Pareiškėjos teigimu, Taisyklių sąlygos, nustatančios draudimo apsaugos dėl „trečiųjų asmenų veikos“ ribas, iš esmės eliminuoja draudiko pareigą draudėjui išmokėti draudimo išmoką dėl „trečiųjų asmenų veikos“ apdraustam turtui padarytos žalos. Atsižvelgiant į šias pareiškėjos nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad, pagal Taisyklių 54 punkto sąlygas, draudimo išmoka dėl „trečiųjų asmenų veikos“ yra mokama dėl į Taisyklių 8 punkto išimtis nepatenkančių asmenų veiksmų ar neveikimo, jei dėl to jiems kyla civilinė atsakomybė (pvz., dėl į Taisyklių 8 punkto išimtis nepatenkančių asmenų įprastinės veikos padarytos žalos (įskaitant vaikų išdaigas, važiavimą dviračiu ir kt.), kai pagal galiojančius teisės aktus šiems asmenims kyla civilinė atsakomybė). Be to, pagal nurodytas sąlygas draudikui taip pat kyla pareiga mokėti draudimo išmoką dėl Taisyklių 8 punkto išimtyse nenurodytų asmenų piktaivališkos (tyčinės) veikos, jei ji nepatenka į Taisyklėse numatytas draudžiamųjų įvykių dėl vagystės su įsibrovimu ir plėšimo sąlygas ir jei apie šią veiką buvo pranešta policijai (pvz., piktaivališko statinio sugadinimo ar sunaikinimo, vandalizmo (išskyrus vandalizmą po įsilaužimo), įskaitant statinio aprašymą (grafičius) ir kt.). Atsižvelgiant į tai, negalima teigti, kad Taisyklių nuostatos yra suformuluotos taip, kad draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnis visiškai išnyksta arba tampa toks minimalus, kad iš esmės paneigiamas.

Kaip minėta, draudimo sutartimi suteikiama draudimo apsauga nėra absoliuti ir teisės aktai leidžia draudikui nustatyti prisiimamos draudimo rizikos ribas. Taigi, tai, kad draudikas nedraudžia nuo visų žalos apdraustam pastatui dėl „trečiųjų asmenų veikos“ padarymo atvejų, nereiškia, kad draudikas nepagrįstai susiaurina draudimo apsaugą arba elgiasi nesąžiningai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nėra pagrindo teigti, kad Taisyklių 8 ir 54 punktuose bei 76.1.17 papunktyje nustatytos sąlygos ir jų sisteminis aiškinimas iš esmės panaikina draudiko atsakomybę dėl draudžiamąjį įvykių „trečiųjų asmenų veika“, todėl nėra pagrindo šių sąlygų vertinti kaip pažeidžiančių Draudimo sutarties šalių interesų pusiausvyrą draudėjo nenaudai ir jų netaikyti Draudimo sutarčiai. Darytina išvada, kad Taisyklių sąlygos, kuriose nustatyta draudimo apsauga dėl „trečiųjų asmenų veikos“ (įskaitant ir Taisyklių 8 punkto, ir 76.1.17 papunkčio sąlygas) ir su kuriomis sudarydama Draudimo sutartį pareiškėja sutiko, taikytinos tarp pareiškėjos ir draudiko sudarytai Draudimo sutarčiai ir Draudimo sutarties šalims yra privalomos.

Dėl draudiko sprendimo Įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas, remdamasis surinktais faktiniais duomenimis apie Įvykio aplinkybes ir žalos apdraustam turtui padarymo priežastis ir vadovaudamasis Taisyklių 76.1.17 papunkčiu, pagal kurį apdraustam turtui dėl už apdrausto buto ribų vykdyto remonto poveikio padarytos žalos (pvz., irimo, suirimo, skilimo, kritimo, sugriuvimo ir pan.) draudimo išmoka nemokama, atsisakė dėl Įvykio mokėti draudimo išmoką.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2018 m. liepos 3 d. užpildytoje draudiko parengtoje ir pareiškėjos parašu patvirtintoje Pranešimo apie Įvykį formoje nurodyta: „Pasak nukentėjusiojo dėl remonto darbo bute Nr. (duomenys neskelbtini) jos bute sutrūkinėjo sienos, lubos, nebeužsidaro durys, pasidarė netolygios grindys.“ Tai, kad žala buvo padaryta dėl po apdraustu butu esančiame bute vykdomų remonto darbų, pareiškėja nurodė ir per žalų eksperto 2018 m. liepos 4 d. atliekamą sugadinto turto apžiūrą.

Draudiko ekspertas po 2018 m. liepos 4 d. atliktos sugadinto turto apžiūros surašė Turto apžiūros aktą ir jame nurodė matomus skilimus apdrausto buto lubose ir sienose, taip pat nustatytus grindų ir durų sugadinimus. Turto apžiūros akte nurodyta žalos atsiradimo priežastis – „remonto darbai bute Nr. (duomenys neskelbtini)“, o Įvykio kaltininkas – po pareiškėjos butu esančio buto savininkas. Svarbu pažymėti, kad pareiškėja Turto apžiūros akte nurodytus duomenis ir draudiko eksperto nustatytas Įvykio priežastis patvirtino savo parašu.

Paaiškinimuose dėl Įvykio priežasties nustatymo draudikas nurodė, kad draudiko eksperto atliktos sugadinto turto apžiūros duomenys patvirtino, jog žala apdraustam turtui buvo padaryta dėl už apdrausto buto ribų vykdytų remonto darbų poveikio. Draudikas pabrėžė, kad nebuvo nustatyta jokių aplinkybių, kurios galėtų pagrįsti kitas Įvykio kilimo ir

žalos apdraustam turtui padarymo priežastis, o surinkti įrodymai neginčijamai patvirtino, kad žala pareiškėjos butui buvo padaryta dėl apačioje esančiame bute vykdomų remonto darbų. Kadangi pareiškėja duomenis apie per draudiko eksperto atliktą sugadinto turto apžiūrą nustatytas žalos atsiradimo priežastis savo parašu patvirtino tiek draudiko eksperto sudarytame Turto apžiūros akte, tiek Pranešime apie įvykį, darytina išvada, kad pareiškėja sutiko su draudiko eksperto apžiūros duomenų pagrindu draudiko padaryta išvada, kad žala apdraustam buto buvo padaryta dėl už šio buto ribų vykdytų remonto darbų poveikio. Svarbu pažymėti, kad aplinkybes dėl greta apdrausto buto vykdytų remonto darbų ir dėl jų apdraustame bute atsiradusių sugadinimų pareiškėja taip pat nurodė 2018 m. kovo 19 d. ir 2018 m. kovo 30 d. Inspekcijai adresuotuose skunduose. Draudiko išvadą apie žalos dėl greta apdrausto buto vykdytų remonto darbų padarymo priežastis pareiškėja pradėjo ginčyti tik gavusi draudiko sprendimą, kad įvykis yra pripažįstamas nedraudžiamuoju. Atsižvelgiant į tai ir remiantis nustatytomis aplinkybėmis, kad draudiko surinkti įrodymai patvirtino įvykio požymių atitiktį Taisyklių 76.1.17 papunktyje įtvirtintai nedraudžiamojo įvykio sąlygai, darytina išvada, kad draudiko sprendimas nemokėti pareiškėjai apdraustam turtui padarytą žalą atlyginančios draudimo išmokos yra pagrįstas, o pareiškėjos reikalavimas mokėti draudimo išmoką yra atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos T. S. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis turi teisę dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius